

Iskajta vsak
dan razen
nedelj in
praznikov

PROSVETA

Issued daily
except
Sundays and
Holidays

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR X.

Published on second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL. TOREK 12. NOVEMBRA (NOVEMBER) 1917

STEV.—NUMBER 267.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Pomorsčak umorjen v hotelu.

MOR VELIKA ZAGONETKA ZA POLICIJO.

Na ga s razbito glavo in brez denarja. O morilcu nimajo sledi.

Chicago, Ill. — John A. Becker, pomorsčak iz mornariškega oddelka pri Velikih jezerih, je umorjenega v Shartlefovem hotelu št. 565 Washington blvd.

Nekateri sodijo, da je bil umorjen, da ne priča glede \$3,000, ki mu bili namenjeni za plačo pomorščaka, a so bili ukradeni. Tatvina v mornariškem vežbalšču so našli pred več kot enim tednom, ki je zadržala izplačevanje nad dva tedna. Zdaj menijo nekateri, da je imel Becker more kakšne dokaze, da spoznajo umor.

Lieutenant Robertson, ki je dodeljen kapitanu A. Moffettu, je prvi misel, da so pomorščaka ubili, ker so mu bile mogoče bližnje okoliščine o tatvini.

Kapitan Meagher je drugega dneva in meni, da je v afero najzaprta žena. Po tej teoriji bi morali iskati neko ženo in njeno soprogo, o katerem sodijo, da je silno ljubosumen. Pred neprimernostjo je policija postala na bormorni ulici dobila misteriozno obvestilo, da je bil izvršen umor v Shartlefovem hotelu. Aktivni so šli tje, toda niso našli nobenih znamenj, da je bil tam umor.

Po imenju policije so znamenja, da se je vršil boj na steni in stopnicah. Mrtvega pomorščaka so našli v ženski postelji, ki je oddaljena 60 čevljev od ženskega postelja v tretje nadstropje. Na steni ni krvavih znamenj, ki so bila na prihajališču in na stopnicah, na katerih je videti odpravih prstov. Odtise na stenah videti, kot da se je morilec ožemal, ko je nesel pomorščaka v žensko posteljo.

Y poizvalni sobi je bila zofa, na kateri je ležala na tleh, delo je bila slečena. Vrh glave ima umorjen pomorščak tri globoke rane, prek desnega očesa pa zevan rano.

Truplo je našel C. P. Riopelli, vodja, zaposlen v poslopiju, je takoj obvestil policijo. Na tleh so bili Beckerjevi čevlji, ena čevlja in čepica. Njegove hlače so bile ne zofe.

Pri njem niso našli denarja, da bi se v soboto potegnili \$20 na polmesečno mezdo.

Njegov oče Frank J. Becker, ki živi v St. Louisu, sodi, da je njegov sin žrtev roparskega morilca. Zdi se, da je bil njegov sin pred nekaj tedni na dopustu in je imel nekaj stotakov pri sebi.

Policija ima rešiti to zagonetko in detektivi so na delu, da izsledijo morilca.

AVTOMOBILSKA NEZGODA.

Chicago, Ill. — Andrej Špolar, 38 let, S. P. J., se je peljal v nevarno zvečer ob enajstih s svojim avtomobilom južno po Woodovi ulici proti Blue Island ave. Avtomobilu je imel svojo ženo, 30 letnega sina in tri prijatelje. Avtomobil je zadel ob avtomobil Blue Island ave. Sinek je bil močan, da so bili vsi iz avtomobila vrženi na tla. Špolar, žena in sin imajo razbite kosti. Odpeljali so jih v bolnišnico. Avtomobil je razbit.

DEJANJE NORCA.

El Paso, Tex. — L. P. Thompson, kravjemu pastirju, se je namočil omračil um, ko se je peljal v okoliščini Texas & Pacific železnice. Vstal je s sedeža, potegnil s seboj revolver in zakričal: "Mislite, da sem nemški špijon, toda nisem." Na teh besedah je prišel streljati na slepo. Preden so ga razoboročili, je ustrelil enega potnika in ranil.

Cene za pekovski kruh določene.

MASLEN IN FIN KRUH OD PRAVLJEN.

Uvedena je stalna mera za štiri vrste hlebov.

Washington, D. C. — V tukajšnjih podučenih krogih sodijo, da predsednik zniža ceno kruha s proklamacijo, ki določa, da si morajo pekovski mojstri in tovarnarji oskrbeti obvestena dovoljenja (licence). Po znižani ceni bo stal funt kruha od sedem do osem centov.

Maslen kruh bo odpravljen in uvedena bo stalna mera za štiri vrste kruha. Kruh bo tehtal en funt, funt in pol, dva in štiri funte. Hlebec bodo lahko prelomili na dve, da bodo prodajali samo polovico hlebec, če tako kupec zahteva.

Dovoljeno bo prodajati le tri funte sladkorja enemu sodu moke in dva funta olja iz sode. Do sedaj so dodali sodu moke šest funtov sladkorja in šest funtov masti ali olja.

Živilska uprava upa na ta način prihraniti 100,000,000 funtov sladkorja in ravnotoliko masti ali olja. Pekli lahko porabijo za kruh le posneto mleko. Žemlje so dovoljene, če imajo določeno stalno mero in če so iz testa, ki je napravljen iz določene mešanice.

Živilski upravitelj Hoover namerava s sodelovanjem pekovskih mojstrov in tovarnarjev boljše organizirati razdelitev kruha.

Priporočil bo groceristom, da naj kupujejo kruh le od enega pekara, mesto od štirih ali petih.

Hoover pravi, da po liceniranju pekarn ne bodo šli pekovi, da napravijo testo iz drugega lista kot iz pšenice, kar so poiskovali dokazati, da se kruh iz mešanice dobro ne drži.

Ravnatoka ne bo živilska uprava priporočala hišnim gospodinjam, ki same pečejo kruh, da mešajo moko, ampak jim bo prigovarjala, da naj enkrat v tednu ne rabijo pšenične moke. V restavracijah porabijo 15 odstotkov kruha, ki ga speko peki. Njim priporoči živilski upravitelj Hoover, da en dan v tednu postrežejo gostom z jedili, ki ne vsebujejo pšenice. Živilska uprava ceni, da 40 odstotkov kruha spečejo v pekarijah, 60 odstotkov pa doma.

Odbor pravi, da se ne morejo zagovarjati visoke cene s pomanjkanjem rib. Kajti v tem letu je bilo vjetih od 4,000,000 do 5,000,000 funtov rib več kot lani.

SUPRAŽETKE ARRESTIRANE.

Washington, D. C. — V soboto popoldne je policija aretirala 41 žen pred Belo hišo, ki so reprezentirale štirinajst držav. Deset supražetek je nosilo bandera z napisom: "Mr. predsednik, v vaši poizvedbi na kongres priporočite, da sprejme zvežen dodatek za žensko volilno pravico." Druge žene so imele bandera rdeče, bele in zlate barve, ki so barve ženske stranke.

Ko so žene odpeljali na policijsko postajo, jih je ljudstvo pozdravljalo, le tuptam je bila silnati kakšna zaničljivka.

ODREDBA PROTI BOMBOM.

Washington, D. C. — Vsaka oseba, pri kateri najdejo razstrelivo po 15. novembru in nima dovoljenja od zvezne vlade, da kaščen namen rabi razstrelivo, bo aretirana in kaznovana s \$5,000 denarne globe ali enim letom ječe.

Zakon pravi, da mora izdelovalec, uvažalec in izvežalec razstreliva imeti oblastveno dovoljenje, ki ga izda rudniški urad v Washingtonu. Dovoljenje daje le ameriški državljani in podaniki in državljanji držav, ki imajo prijateljske odnose z Združenimi državami.

Apel za organiziranje človeške moči.

V KRAVKEM KLASIFICIRAJO 9,000,000 REGISTRANCEV.

Rokodelce porabijo za izdelovanje vojnih potrebščin.

Washington, D. C. — V sobotnem apelu pravi predsednik Wilson: "Prišel je čas za bolj perfektno organizacijo moči naših mož, posebno advokatov in zdravnikov, da sodelujejo pri nabornem sistemu, pri klasificiranju več kot devet milijonov registrancev.

Po novi regulaciji, ki jo bo izdal predsednik, bodo moše in fanti, ki se niso poklicali v službo, klasificirali po rokodelstvih. Mesto, da jih pošljejo v strelske jarkove, jih porabijo za potrebno izdelovanje armadnih potrebščin.

Nove regulacije ni razumeti tako, da pomeni konskripcijo delavcev za industrijo v splošnem. V postavi ni besed, ki kažejo na takšno vladno akcijo.

Izdelane so vprašalne pole za registrance, ki se niso bili poklicani v vojaško službo. Objavili jih bodo v sredo. Ko bodo vprašalne pole spopolnjene, bodo imeli pregled, za kakšno delo je vsak registranec sposoben.

Vlada je tudi dokončala načrt za odpravo pomanjkanja delavcev v ladjedelniški industriji. V ta namen ustanovi oporočanje "E. F." za registrance.

Može in fantje, ki so izučeni ladjegradniki in so podvrženi nabornemu pozivu, ostanejo na delu in grade ladje "Broedovne korporacije v potrebi", dokler "Broedovna korporacija" ne pride do zaključka, da jih lahko pogreši in da oddajo v vojaško službo.

V splošnem sodijo, da ta določba povzroči, da mladi moše, ki so ladjegradniki ali razumejo ka jo ladjegradništvo, vprašajo za delo v ladjedelnicah, kar odpravi pomanjkanje delavcev.

Vlada spoznava, da je napravila ravno tisto napako kot Anglija, ker je dovolila tisočim izučeni rokodelcem in ladjegradnikom, da se oddali v narodno armado. Na tisoče izučeni rokodelcev in ladjegradnikov je zdaj v vojaških taboriščih.

PAMETNA ODREDBA.

Chicago, Ill. — Živilska uprava namazuje, da nastavi posebne inspektorje, ki bodo pregledovali ves pridelek, ki prihaja na trg. Živilska uprava se je oddala za ta korak, ker so nekateri oblastveni organi odkrili, da mečejo dober pridelek na smetišču kraj železniških prog.

Inspektorji bodo pregledali krompir in drug pridelek, ki pride v Chicago. Na to bodo izdali spričevalo, v kakšnem stanju so našli pridelek.

V soboto so zopet izpraznili 28 železniških voz na smetišču blizu West Chicago. "Chicago Tribune" je poslala tja svojega poročevalca, da se prepriča, koliko je še dobrih živil. Toda prišel je prepozno. Vsečani so mu povedali, ko se je raznesla vest, da so vrgli pridelek na smetišču, so prišli ljudje s samokolnicami, vozmi, avtomobili in vrečami, da odberejo dober pridelek. Neki človek je pokazal kup, na katerem je ležalo 60 bučijev odbranega krompirja. Mehkanski prožni delavec so ga nabrali toliko, da jim zadostuje za letošnjo zimo. Nekateri farmarji so odbrali krompir, ga oprali in prodali po \$1.35 bučelj. Ljudje so prišli po krompir iz Elgina, Glen Ellyna, Batavije, Geneve in Wheatona.

Rudarji v MICHIGANU DOBE POVIŠANO MEZDO.

Saginaw, Mich. — Na konferenci operatorjev in zastopnikov rudarjev je prišlo do sporazuma. Sprejeta je bila mezna lestvica, ki je določena za centralno premogovo polje in je bila odobrena na konferenci v Washingtonu.

STAVKA RUDARJEV KONČANA, SPORAZUM DOSEŽEN.

DO SPORAZUMA JE PRIPOMOGLA PREDSEDNIKOVA KOMISIJA.

Črni list odpravljen, kompanije morajo sprejeti rudarje v delo.

Clifton, Ariz. — Stavka v bakrenem okrožju Clifton-Morenci-Metalf je bila končana, ko so rudniški ravnatelji in zastopniki rudarskih lokalnih organizacij št. 84, 80 in 86 "Mednarodne unije rudniških, mlinarskih in žaglniških delavcev" podpisali pogodbo. Obe stranki sta priznali pogoje, ki jih je predložila predsedničkova pozajzalna komisija, kateri predseduje delavski tajnik Wilson.

Glavne in važne točke v sporazumu so sledeče:

1. Kompanije sprejmejo v delo brez izjeme vse organizirane delavce na stavki od 1. julija. To sistematično odpravi črni list.

2. Odbor za izravnavo sporov, ki ga izvolijo uslužbeni, izravnavo spore s kompanijami. Nazadovoljna stranka lahko apelira na zveznega vladnega upravitelja, (v tem distriktu je Hymel Davies), katerega razsodba je veljavna za obe stranki. To je praktično priznanje unije ne le od kompanij, ampak tudi od vlade.

3. Končno plačilno lestvico določi vladni upravitelj, ko konča s pomočjo vladnih ekspertov preiskavo vseh kompanij, računov in knjig. Upravitelj bo vpeljeval železniške troške rudarjev pri določanju mezne lestvice.

4. Člani organizacije, ki niso bili priznani pogodbe in oseb, ki jih imenuje živilski upravitelj, in ki so bili spoznani krivim, da so napravili nelojalne izjave napram Združenim državam, ne dobe dela.

Pogodba pomeni za ta distrikt, da je uvedeno obvezno razsodišče in da je vlada obljubila pošteno meso in zdrave delavke razmere. Delavske organizacije imajo zdaj opraviti direktno z vlado v vseh končnih razsodbah.

Ta okraj je zdaj popolnoma organiziran in lahko bo poravnati vseh spor, če se pojavi.

KAJ SO NAŠLI V SKLADIŠČIH.

New York, N. Y. — Zvezni agentje pod vodstvom William J. Flynn so odkrili v skladiščih in hladilnih shrambah ogromne količine živil, kovin in jute, ki predstavljajo vrednost \$73,945,770.

Nekateri trdijo, da je odkrito blago lastnina brezvestnih spekulantov; drugi pravijo, da precejšnjo količino tega blaga lastuje "Nemška banka" v Berlinu.

Presemetljivo je pri celi stvari, da je nemogoče v katerem drugem mestu v Združenih državah nagromaditi toliko blaga in da vlada ni vedela za to nakupičevanje blaga.

Med nagromadenimi žili so tudi taka, ki jih nujno potrebujejo v New Yorku. Sladkor cenijo, da je vreden \$1,000,00, jajca \$3,000,000, moka nad \$1,500,000, vrednost konzerviranih živil pa cenijo na \$10,500,000.

"Nemška banka" v Berlinu lastuje juto. Nemogoče je bilo izvedeti, če je posodila denar tudi za druge potrebščine. Značilno je, da juto rabijo večinoma pri vezanju snopov.

Zdaj je nemogoče izreči, koliko nagromadenega živeža še najdejo zvezni uradniki pri nadaljnji preiskavi.

Kaj se zgodi z lastniki skladišč, ki niso nameravili vladi zalog, je zdaj nemogoče povedati, ker je to prvi tak prestop, ki so ga odkrili.

VREME.

Danes mogoče lepo vreme, v temperaturi ne bo izpremembe. Lahki severovzhodni vetrovi.

Solneni vzhod ob 6:37 a. m.; solneni vzhod ob 4:32 p. m.

Stavka rudarjev končana, sporazum dosežen.

DO SPORAZUMA JE PRIPOMOGLA PREDSEDNIKOVA KOMISIJA.

Črni list odpravljen, kompanije morajo sprejeti rudarje v delo.

Clifton, Ariz. — Stavka v bakrenem okrožju Clifton-Morenci-Metalf je bila končana, ko so rudniški ravnatelji in zastopniki rudarskih lokalnih organizacij št. 84, 80 in 86 "Mednarodne unije rudniških, mlinarskih in žaglniških delavcev" podpisali pogodbo. Obe stranki sta priznali pogoje, ki jih je predložila predsedničkova pozajzalna komisija, kateri predseduje delavski tajnik Wilson.

Glavne in važne točke v sporazumu so sledeče:

1. Kompanije sprejmejo v delo brez izjeme vse organizirane delavce na stavki od 1. julija. To sistematično odpravi črni list.

2. Odbor za izravnavo sporov, ki ga izvolijo uslužbeni, izravnavo spore s kompanijami. Nazadovoljna stranka lahko apelira na zveznega vladnega upravitelja, (v tem distriktu je Hymel Davies), katerega razsodba je veljavna za obe stranki. To je praktično priznanje unije ne le od kompanij, ampak tudi od vlade.

3. Končno plačilno lestvico določi vladni upravitelj, ko konča s pomočjo vladnih ekspertov preiskavo vseh kompanij, računov in knjig. Upravitelj bo vpeljeval železniške troške rudarjev pri določanju mezne lestvice.

4. Člani organizacije, ki niso bili priznani pogodbe in oseb, ki jih imenuje živilski upravitelj, in ki so bili spoznani krivim, da so napravili nelojalne izjave napram Združenim državam, ne dobe dela.

Pogodba pomeni za ta distrikt, da je uvedeno obvezno razsodišče in da je vlada obljubila pošteno meso in zdrave delavke razmere. Delavske organizacije imajo zdaj opraviti direktno z vlado v vseh končnih razsodbah.

Ta okraj je zdaj popolnoma organiziran in lahko bo poravnati vseh spor, če se pojavi.

KAJ SO NAŠLI V SKLADIŠČIH.

New York, N. Y. — Zvezni agentje pod vodstvom William J. Flynn so odkrili v skladiščih in hladilnih shrambah ogromne količine živil, kovin in jute, ki predstavljajo vrednost \$73,945,770.

Nekateri trdijo, da je odkrito blago lastnina brezvestnih spekulantov; drugi pravijo, da precejšnjo količino tega blaga lastuje "Nemška banka" v Berlinu.

Presemetljivo je pri celi stvari, da je nemogoče v katerem drugem mestu v Združenih državah nagromaditi toliko blaga in da vlada ni vedela za to nakupičevanje blaga.

Med nagromadenimi žili so tudi taka, ki jih nujno potrebujejo v New Yorku. Sladkor cenijo, da je vreden \$1,000,00, jajca \$3,000,000, moka nad \$1,500,000, vrednost konzerviranih živil pa cenijo na \$10,500,000.

"Nemška banka" v Berlinu lastuje juto. Nemogoče je bilo izvedeti, če je posodila denar tudi za druge potrebščine. Značilno je, da juto rabijo večinoma pri vezanju snopov.

Zdaj je nemogoče izreči, koliko nagromadenega živeža še najdejo zvezni uradniki pri nadaljnji preiskavi.

Kaj se zgodi z lastniki skladišč, ki niso nameravili vladi zalog, je zdaj nemogoče povedati, ker je to prvi tak prestop, ki so ga odkrili.

VREME.

Danes mogoče lepo vreme, v temperaturi ne bo izpremembe. Lahki severovzhodni vetrovi.

Solneni vzhod ob 6:37 a. m.; solneni vzhod ob 4:32 p. m.

Homatije v revolucionarni Rusiji.

BITKA MED REBELI IN KERENSKIJEM ZA POSEST PETROGRADA.

Novi revoliti prerokujejo zelo kratko življenje.

London, 12. nov. — Iz Petrograda je prišla vest, da so ruske čete pod vodstvom Kerenskija prišle pred glavno mesto in zdaj se vrši bitka z bolševiki. Kerenskij je zopet "mož dneva" v Rusiji in v vsa znamenja kažejo, da ponovno stopi na krmilo najnovije republike na svetu.

Vročina armade, ki se tepe za posest Petrograda, so kozaki, in domneva se, da se je general Kornilov pridružil Kerenskiju. General Kaledine, glasoviti vodja kozakov, se je proglašil diktatorjem Moskve, kjer so njegove čete porazile bolševike.

Iz Koda in v Stockholma poročajo, da bo še ta teden končana najnovejša revolucija v Rusiji, ki je že četrti od zadnjega marca, ako se vpoštevata ustaja leninistov v Kronštatu in Petrogradu meseca julija.

Ko je Kerenskij večerjaval osvojil Carsko selo, petnajst milj od glavnega mesta, so se bolševiki umaknili v Petrograd in za njimi so takoj pritisnili kozaki na konjih in oddelkih pehote s strojnimi puškami. V splošni zmešnjavi, ki je nastala vted blizanja Kerenskijeve armade, se je v Petrogradu organiziral "Vseruski odbor za varnost republike in revolucije", čigar moč narašča vsako uro. Počtni in brzojavni uradniki so se takoj pridružili odboru. Menševiki (manjšinski socialisti) so večerjaval letake s paslom na glavi, da naj obrne hrbet bolševikom. Na Nevskem Prospektu, kjer so menševiki delili letake, je prišlo do krvavega spopada med njimi in bolševiki. V soboto zvečer je Vseruski odbor dobil telefonsko zvezo z Moskvjo in zvedelo se je, da je tamosnja garnizija premagala bolševike, ki so se umaknili v Kremelj in se tam utrdili.

Druga vest iz Moskve pravi, da so general Kaledine, profesor Miljukov in Mihael Rodzianko ustanovili novo vlado v Moskvi. Tam je prišel tudi general Kornilov, ki so ga kozaki osvobodili iz zapor.

Vseruski odbor je večerjaval sledeči razglas:

"Vsem armadnim organizacijam in komisariatom: V Petrogradu narašča revolucija proti bolševikom in danes so se začeli proti njim odprti napadi. Streljanje se vrši na ulicah. Telefonska centrala je v naših rokah. Generalni armadni odbor je okupiral Dvornin in odstranil bolševičke straže. Rdeča straža v Moskvi je premagana. Predsednik kabineta Kerenskij se bliža Petrogradu in zveza z njim je že ustanovljena; odbor je poslal k njemu delegacijo. Likvidacija vlade demokratnih sil s Vseruskim odborom je potrebna, ako hočemo rešiti domovino."

Makolaki, član armadnega odbora in komisar petrogradskega vojaškega okrožja je naslovil oklice vojakom v Petrogradu, katerim je nameraval, da so lojalne čete a fronte na pota v mesto. V avrhu, da se prepreči nepotrebno krvoprelitje, je naloženo vojakom da aretirajo vsako osebo, ki se protivi začasni vladi. Vsi polki, ki hočejo biti zvesti, morajo poslati delegacijo k armadi, ki prihaja a fronte. Železničarska organizacija, ki je a prva proglasila stavko v prilog bolševikom je pridružila odboru za varnost, kakor je osebno sporočil Skobelov, bivši delavski minister. Petrogradska garnizija, ki je bila dva dni solidarna z bolševiki, se je začela majati in prehajati v nasprotni tabor.

Kako je pobegnil Kerenskij.

Podrobnosti, kako je Kerenskij pobegnil iz Petrograda, ko so bolševiki vstopili v mesto, so se razširile.

(Dalje na 3. str., 2. kol.)

Velika bitka se vrši ob Plavi.

PRITISK NA ITALIJANSKO LEVO KRILO OD SEVERJA JE VELIK.

Angleške čete zmagujejo v Palestini, Turki se umikajo.

London, 12. nov. — Usoda Benetk in bogatega teritorija med rekama Plavo in Adiko visi na tenki nitki. Avstro-nemške armade pritiskajo a severu, da zajamejo italijanske čete od zapadne strani, ali jih pa prepredo še naprej proti pugu, toda Italijani so se postavili krepko v bran.

Iz Rima poročajo, da so Italijani večerjaval reokupirali izgubljene pozicije vzhodne od Anaga. Več polkov je protinapadlo goro Serrag, ki je bila izgubljena v prejšnjem boju in Nemci so se morali umakniti; kakih sto moš je bilo ujetih. Nemški stan prisnava v svojem poročilu, da so nemške čete opustile nekatere osvojene točke.

Vendar pa je ta uspeh zelo majhen v primeri a nevarnostjo, ki še vedno proti novi italijanski bojni črti. Nemci so vzeli Belluno, 51 milj severno od Benetk, in medtem ko se Italijani silovito upirajo nadaljnemu prodiranju, dobiva sovražnik sveža pojačanja.

Na južnem koncu črte ob Plavi so italijanske in francoske čete zadržale avstro-nemsko silo; toda pritlak sovražnika je še vedno tako močan, da se bodo morali Italijani najbrže umakniti do reke Adige. General Fordi se baje strinja s tem načrtom. Iz Rima tudi poročajo, da Nemci in Avstrijci še smilja vsajjo novi čete in topove v Benetko in Tirolsko.

Rim, 12. nov. — Večerašnje uradno poročilo: Sovražnik je pred soro a pomočjo vroče topniške preprave dosegel nako črto v okolici Anaga in potem je napadel pozicije na Gallio in gori Serrag. Po dolgotrajnem, vročem boju je zasedel obe poziciji. Naši polki in Pize in Toskane so pa izvršili protinapad in pognali sovražnika iz obeh pozicij; okrog sto Nemcev je bilo ujetih. Nemška prednja straža, ki je prišla v vas Tempe v dolini Sugana, je bila takoj napadena in zajeta. Ob Plavi so naše čete odbile sovražne oddelke, ki so jih napadle na višinah Voldobedene, nato pa prele na desni breg reke in unišile most v Viduru. Ob morju se vrše topniški boji.

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

ZADNJE VESTI.

ITALIJANSKE ČETE BRANIJO POZICIJE OB PLAVI.

Rim, 12. novembra. — Vojni stan poroča, da se Italijani s uspehom vpirajo povsod na severni fronti Avstrijem, ki jih hočejo zagrabiti v boku.

Poročilo dodaja, da je živo streljanje na Benetki planoti prek reke Piave.

Sovrašen napad na gorski planoti Anaga na tretinski fronti je končal s neuspehom za sovražnika.

TOPNIŠKI DVOBOJ NA FRANCOŠKI FRONTI.

Paris, 12. novembra. — Oficialno poročilo pravi, da so na verduški sekotji med žumo Chaume in Besonvauxom grmeli vso noč topovi.

BERLIN PRAVI, DA SO UJELI 10.000 MOŠ.

Berlin, 12. novembra. — Vojni stan poroča, da so avstrijske in nemške čete odrezale 10,000 Italijanov v goreni dolini Piave. Italijani so se podali.

Nemško poročilo pravi, da so avstrijske in nemške čete napredovale od Belluna do Piave in stoje zdaj pred Feltrom.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (October 30-17) poleg valoga imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZBOROVANJE "AMERIŠKE DELAVSKE FEDERACIJE".

Volilna bitka je končala v minotem tednu, v tem tednu je pričelo zborovanje "Ameriške delavske federacije". Oči strokovno organiziranega delavstva so obrnne sedaj v Buffalo, kaj sklenejo zastopniki strokovnega delavstva v času, v katerem vsak dan prinaša nove dogodke, ki spreminjajo položaj.

Preroki nismo in četudi bi bili, bi nam bilo težko povedati, kakšno akcijo vzame parlament strokovno organiziranega delavstva napram važnim vprašanjem, ki se pojavljajo v tej deželi za delavstvo.

Le toliko lahko rečemo, da bodo zastopniki strokovno organiziranega delavstva zavzeli tisto stališče, ki ga zavzema strokovno organizirano delavstvo v drugih deželah v tem resnem času. Ostali bodo na strani vlade, dokler traja vojna.

Ce bodo razgovarjali in delali zaključke z ozirom na delavske razmere po vojni, ne vemo. Ce bodo taki zaključki sprejeti, bodo ostali akademičnega pomena, dokler ne pride do sklepanja miru.

Iz izjav, ki so jih do sedaj podali voditelji velikih industrijskih in strokovnih organizacij, lahko sklepamo, da bo zborovanje odločno odklonilo konskripcijo delavcev.

Mogoče se izrečejo za kakšen prostovoljen načrt, ki pomeni za vlado veliko pridobitev v sedanjem industrijskem sistemu. Ali tudi to so le ugibanja in izreči ne moremo nič pozitivnega, kakšni bodo sklepi zborovanja.

V zadnjem letu so napredovale vse strokovne organizacije, ki so združene z "Ameriško delavsko federacijo". Pomnožile so svojo moč in zboljšale delovne razmere.

V kolikor nam dopušča prostor, bomo prinesli v okrajšani obliki poročila o stanju strokovnih organizacij, da se tudi slovenski delavci seznamijo s pridobitvami strokovno organiziranega delavstva.

PRIJETI JE TREBA ŠPEKULANTE.

Ob Northwestern železnici tik pred mestom Chicago so našli velik kup krompirja in zelenjave, ki so jo zmetali tje, da segnijo. V mestu so odkrili 400 do 500 voz, naloženih s krompirjem, ki so stali na železniških tirih in na katerih je bilo zapisano: "Držite". Detektivi, ki so sicer izvovali, kako uničujejo živila, niso mogli najti pravih krivcev. Povsod so jim delali ovire, kjerkoli so potrkali na vrata, da dobe informacije in primejo krivce.

Listi poročajo, da je na zapadu toliko krompirja, da ga puščaj v zemlji, ponekod ga pa spravljajo v velikih množinah v skladišča.

Dnevnik v Chicago prinašajo slike o ogromnih kupih premoga, ki leže ob železniških tirih. Premog so razkladali iz železniških voz, ko so ljudstvu pripovedovali, da je nemogoče dobiti premog.

Iz Washingtona so poročali, da je v hladnih shrambah in ledenicah osemdeset odstotkov več zmrznenega mesa, kot ga je bilo lani 1. oktobra. Poročila, ki so bila poslana iz 293 hladnih shramb vladi, se glase, da je v njih 137,806,561 funtov mesa. Drugega mesa je 32,644,559 funtov. In vendar so mesne cene visoke.

Poročilo državni vladi Pennsylvaniji naznanja, da je bilo v hladnih shrambah 14,367,202 tucatov jajc, ali 2,000,000 več kot lani v septembru. S sirovim maslom je ravno tako. Letos ga imajo samo v Pennsylvaniji 10,923,322 funtov, medtem ko so ga lani ravno ob tem času imeli le 9,555,966 funtov. Rib imajo 4,000,653 funtov, medtem ko so jih v juniju imeli le 1,598,265 funtov. Govedine je 226,391 funtov, v letu 1916 so jo imeli le 64,953 funtov.

In če bi pregledali vsa skladišča in hladne shrambe, v katerih hranijo živila, dobili bi ogromne številke.

Ce bi par špekulantov poslali za nekaj let v ječo kot prijatelje Nemčije in sovražnike Združenih držav, kar bi jim prav nič ne škodilo, bi se takoj spametovali ostali špekulantje. Pri teh ljudeh ne pomaga lepa beseda, k večjem jih spametujeta ječa in trdo delo v kaznilnici.

DOPISI.

Lawrence, Pa. — Poročati imam žalostno novico o prerani smrti rojaka Josipa Trevena, člana društva Prosveta št. 245, SNPJ. Dne 2. novembra je šel kot navadno na delo v premogokop; komaj je naredil par udarcev s krampom, usulo se je nanj škrlavine in kamenja v toliki količini, da je bil v trenutku mrtev.

Pokojnik je bil rojen v Idriji. Star je bil 33 let. V Ameriko je prišel pred 17. leti. Prepotoval je skoro vse države širom Unije. Bil je izredno velike in močne postave, pravi tip slovensko korenine, in splošno priljubljen med vsemi, ki so ga poznali.

Tukaj zapušča tri brate in eno sestro, v stari domovini pa starše.

Pokopan je bil v nedeljo 4. novembra na narodnem pokopališču Melrose v Bridgeville, ob ogromni udeležbi članov društva Prosveta št. 245, Bratstvo št. 6, in Postojnska jama št. 138. Pogrebu so prisostvovali tudi ožji prijatelji pokojnika iz Claridge, Pa., in Bridgeporta, O., med temi njegov brat in sestra. Brat Matija je prišel iz daljega New Yorka, da se še enkrat poslovil od svojega ljubljene brata.

Ob zvokih žalostnih slovenske godbe iz Canonburga je nudil pogreb priučilom ganljiv prizor. Nekrolog predsednikov društva Prosveta in U. M. W. of A. pri odprtem grobu je privabil vsem solze v oči. Kratak jednat govor je imel tudi brat R. Ograjšek, ki je vzbujal občinstvo k delavski zavednosti da se tempreje otresemo trohnelega sistema, ki sili, da morajo delavci v prerani grob radi nezadostnih varnostnih naprav.

Krasne vence na grob so položila društva Prosveta, U. M. W. of A., slovenski fantje in njegovi ožji prijatelji. (Vsi v Lawrence, Pa.)

Društvo Prosveta se priarind zahvaljuje vsem društvom in drugemu občinstvu za obilo udeležbo pri pogrebu, za izkazane simpatije in bratsko ljubezen do svojega brata.

Skoraj dve leti društvenega občinstva smo napredovali do 130 članov brez smrtne nesreče, točna kruta bela smrt se je to pot tudi pri nas oglasila.

Nepozabni brat Treven, spavaj sladko v ameriški zemlji, mi pa bomo nadaljevali z našo plemenito nalogo za lepšo in varnejšo bodočnost proletarijata. — Odbor.

Farr, Colo. — Dne 3. novembra smo imeli na obisku J. D. Rockefellerja ml. Superintendent je naglal vse delavce skupaj kot pastir ovce, in ko smo bili vsi skupaj, se vstopi pred nas kot general pred vojake in nam prične obirno razlagati, da nam gospod J. D. Rockefeller poviša plačo od 1. novembra 10c pri toni in vsem drugim delavcem v in izven premogokopov \$1.40 več na dan, tako da bodo sedaj zaslužili v rovi po \$5.25 na dan, na površju pa ne vem koliko so imeli poprej in ne vem koliko jim bo znašala sedanjja plača. Povedali so nam, da bo sedanja lestvica v veljavi do 1. aprila 1920. V slučaju, da gremo med tem časom na štrajk, mora vsak delavec plačati en dolar na dan ameriškemu "Rdečemu križu", ako pa družba prelomi pogodbo, ali da rev počiva, mora pa družba plačati za vsakega pri nji vposljenega delavca po en dolar na dan Rdečemu križu. Kompanija je gotovo vse tako uredila, da če pride do prepitov, bo vedno zavrgla krivdo na delavce. Rekli so nam tudi, da je bila v Pueblu nekakša konvencija, oziroma sestanek med delavci in zastopniki družb. Nam niso naznanili, da naj pošljemo na to konferenco svoje zastopnike, nego je imenoval superintendent dva moša, ki sta bila njemu in družbi po godu in ta dva sta podpisala pogodbo v imenu nas vseh, da smo zadovoljni s tem povišanjem za dobo dveh in pol let. Za sedaj bi to povišanje še zadostovalo, toda če bo vojna trajala še par let, bo tudi draginja vedno naraščala, plača pa naj ostane po pogodbi, ki jo imamo za vso to dobo vedno enaka. Ako ne bo dovoljnega zaslužka, se nam lahko pripeti, kot je omenil neki rojak, "naj gre v peklo stari kraj. Trikrat sem imel priliko jesti meso; enkrat, ko je oče ubil svo, drugič ko se je oženil brat in

tretjič, ko nam je krepala krava. Ako pride kedaj do take stiske, bomo premogarji že še kako izhajali, ker v rovih večkrat ubije kakšno mulo, tako da bi do mesa že še prišli. Bo morda še vaečno bolje, kot pa omenjenemu rojaku v stari domovini. — David Sušteršič.

Ameriške vesti.

KONVENCIJA AMERIŠKE DELAVSKE FEDERACIJE.

Predsednik Wilson na konvenciji.

Buffalo, N. Y. — Tukaj je pričela konvencija "Ameriške delavske federacije". Ob 9.57 je prišel v dvorano predsednik Wilson. Zbranih je bilo do 6000 oseb, da slišijo predsednika. Takoj pri prihodu predsednika je Gompers, predsednik "Ameriške delavske federacije" adresiral občinstvo in predstavil predsednika. Bil je prvi predsednik Združenih držav, ki je stopil pred parlament strokovno organiziranega delavstva, da ga pozdravi in mu razloži svoje težnje.

Glavne besede predsednika so bile: **Združite se in vstopite v velik svetovni boj za mir!**

Hvalil je cilje strokovno organiziranega ameriškega delavstva in je klical, da je v vsakem oziru za izboljšanje delavskih razmer. Priporočal je, da naj nikar s štrajki ne slabe energije in podpirajo namenov pacifistov in oficijelne Nemčije.

Dejal je, da si šteje v čast, da je bil povabljen na konvencijo in da je z veseljem sprejel povabilo, da izpregovori pred njimi misli, ki jih je zbral v zadnjih mesecih. Veseli ga, če v njem ne vidijo predsednika, ampak človeka, ki želi nasvetov.

Povdaril je, da je Nemčija pričela vojno, toda začetniki to zanikajo. On rad sprejme sodbo zgodovine. Nato je v poljudnim in lahko umitvi besedi razložil prave vzroke vojne in zakaj je oficijelna Nemčija zapletla ves svet v krvavi ples. Tudi socialist, ki je študiral gospodarski in politični položaj Evrope pred vojno, ne bi bil boljše povedal vzrokov za svetovno vojno in zakaj je Nemčija sprožila past za svetovno klanje.

Pojasnili je, da ne nasprotuje čustvom pacifistov, ampak njihovi neumnosti. "Moje srce je z njimi, toda moja pamet jih obsaja." Pomembno so tudi njegove besede: **"Medtem, ko se bojujemo za svobodo, moramo paziti na to, da se delavci svobodni."**

Ko je razložil, kako razume svobodo, je rekel: **"V mnogih slučajih ste vi (delavci) bolj razumni kot kapitalisti. Nisem jim tega povedal osebno, ker nisem imel prilike."**

Po končanem govoru so predsedniku in njegovi ženi trikrat zaklicali "hura".

TOVARNA ZA IDELLOVANJE ŽICE POGORELA.

New York, N. Y. — Tukaj je agorela tovarna Washburn Wire kompanije, ki je imela velika vojna naročila od Združenih držav. Škodo cenijo skoraj na dva milijona dolarjev.

Štrajnik, ki je odkril ogenj, izjavlja, da je našel ogenj na treh ločenih krajih v tovarni, ki se je razprostiral nad poldrugi blok daleč.

Ognjegaseci so bili kmalu na mestu in so namerili potoke vode na poslopje. Ali požar je bil tako velik, da so bila še druga bližnja poslopja v nevarnosti akosi tri ure, da ogenj prekoči nanje.

ŠIVŠA HAVAJSKA KRALJICA MREVA.

Honolulu, T. H. — Odstavljena havajska kraljica Liliuokalani je umrla v visoki starosti. Rodila se je leta 1838. Bila je sestra kralja Kalakaua, kateremu je sledila kot kraljica po njegovi smrti v l. 1891. Poročena je bila s Američanom John O. Dominjem, ki je postal governor Oaha. Dominis je kmalu umrl, ko je Liliuokalani nastopila vlado. Leta 1893 je bila Liliuokalani odstavljena kot kraljica. Otočje je sprejelo republikansko vladno formo in je kasneje prišlo pod vrhovno oblast Združenih držav.

"PROSVETA" prinaša splošno vesti, zanimivo študijo in lepo, svetlo, vseh dan, so samo ob srečih. Hvala za vsi!

A. A. B.:

0 lepoti človeškega telesa.

Pierre Louys, ta moderni Helen, toži po dobi, katero nazivljamo antično življenje, dobi, ko se je smela človeška nagota, ta najpopolnejša oblika katero moremo spoznati in zapopasti, razodeti v telesu posvečene kurtizane, vpričo dvajset tisoč romarjev, ki so stali ne elevziškem obrežju.

Vam se zdi to danes nekam nerazumljivo. In ni čuda: preteklo je od tedaj devetnajst stoletij. Devetnajst "barbarskih, hinavskih in nelepih stoletij."

Kršćanstvo je zastrupilo antičnega človeka. Pognalo ga je v mračne, podzemne katekombe, kjer je s pokornim plaščem zakrival svoje pregrešno telo.

In še vedno kroži isto solnce nad zemljo, rodi isto življenje, obaspje svet z isto lepoto in istim razkošjem. Poln lepote je svet.

Človek pa v temni ječi lastne omejenosti.

Koliko časa bo to še trajalo?

Sociologi verjamejo v napredek. Napredek že imamo, če vzmemo, da smo napravili korak od opiece do človeka. A zgodovina, ki obsega lepo dobo šestdesetih stoletij, ne ve o napredku mnogo povedati. Pač se iz nje norčuje in Pierre Louys ma navesti kot moderno pridobitev edino to — cigareto. Kaže nam pa zgodovina, da se dobe manjajo, da se vračajo in še je smoter življenja in naše ga kulturnega dela sreča posameznika, kakor tudi celoga človeštva, katero pa nam daje edino le popolnoma harmonizirano osebnost, stojimo danes zelo nisko kljub ogromnim produktom naših duševnih sil, katere je porodil čas in neprestano delovanje. In le malo jih je, ki so v tem kaosu zbrali raztresene ude svoje duše spojili jih v harmonično celoto, katerim vse to vrvenje, ta slabostna bol in nisko veselje ničesar ne more, in ki z olimpskim obličjem gledajo v te nižave, uživajo le samega sebe, svojo lastno umrjenost in popolnost, umstvo, umetnik in gledalec ob enem. Živa in popolna lepota, edino ona brezmejna in večna.

Srednji vek je stal v znamenju križa. German, krščanski barbar je obvladal okcident. Terme Caracalle in Diocletiana so razpadle; gotška katedrala pa je segala visoko v nebo, in nje obliki so objemali večni polmrak.

Ko si je pa človek renesance spal zašel helenskemu solnce, je zapel prelepo pesem o življenju.

In Leonardo ni slikal ne mučnikov in ne križi več; slikal je Janesa Krstnika, ki je tak, da se o njem niti dobro ne ve, ali ni to morda Bacehus.

Bil je to prepored poganstva njegove morale in kulture; zopet vrhunc v zgodovini človeštva. In ko je to šlo dalje, je moralo stopati navzdol, po onem čudnem naravnem zakonu, katerega dokaz je zgodovina.

A danes, hvala bogu, polje naša pot spet navzgor. Krščanstvo, ta veliki sovražnik življenja umira. Nova; od vseh neodvisna morala bo porodila novo kulturo. Morala, ki bo popolnoma samo glas lastne notranjosti in se ne brigala za nobena božja razodetja, morala, ki bo naravna, praktična, izvedljiva, ki bo skupala življenje kazala nam pot do sreče. In nam, ki smo produkt socialnega življenja, vodi tja ena sama pot — kultura.

Antičen človek, ki je imel to moralo, je imel tudi kulturo. Mi, ki imamo krščanstvo, je nimamo. Čemu bi tudi bila kristjani? Ne vidi zemlje, njega pogled je obrnjen v večnost.

Vse to pa, kar je kulturnega v dobah krščanstva, je delo satana, duha nezadovoljnosti, katerega sreča edino na onem svetu ne zadovoljuje. Krščanska kultura je sad greha. In cerkev se s njo nima ponasati, ker je antikulturno krščanstvo ni prvozročilo, pač pa to, kar je bilo v njej nekrščanskega.

A življenjske sile človeka vendar le ne mogla ukrotiti.

Tako je čas porodil renesanco z njeno silno kulturo. In ničesar ni kar bi slednje značilo nego smisel, katero ima za človeško telo, ta simbol življenja, njegovega bogstva in lepote. Antičnemu človeku je bil ta pravi kult in renesanca je človeka odkrila. Poganaka njena duša se je zopet pri-

jažnila z življenjem in v umnosti donala svoj tribut. Niso stonj val umetniki te dobe sez po motivih kakor n. pr. Adam Evas, a le zato, da bi pokazal idejni fizični tip moškega in ženske, kakršne je porodil naš čas.

Začeli so negovati telesno lepoto, pisati o njej in jo opevati. A dolgo.

Zadnje stoletje se je pa začelo pripravljati na zopet boljše dočeno, katere basis bo širša, čela nova in brezobzirna naprava preživljenja življenjskim kam. Obrnili smo se zopet k življenju, začeli iskati srečo na zemlji. Sreča je še vedno ostala o magična beseda, okrog katere suče življenje, a suče se druga. Znanost nam je razsvetlila perspektivo toliko poti, da jih po meznik ne more pregledati; a vemo: vse vodijo v isti smeri, bi bila ena sama pot, in ta pot bi bil navzgor.

In v tej luči se nam je pokazala vsa realnost življenja. Začeli smo skrbeti za vsakdanje življenje, za zdravje, za higijeno. Imamo telovadbo, imamo najraznejše športe. Hočemo zraka solnce, hočemo zdravja in veselja!

Da, neko veselje do življenja se je lotilo modernega človeka. Odpri se so mu oči in spoznal kakšno vrednost v življenju ima lepota, in kako lep da je sam — človek.

Pravi lepi predmet v naravi pravzaprav le človek. Človek je v sebi, v svoji notranjosti ves v lepote. Elementi naprave so sedaj lepi, če na kakšen način razaja človeka. Človek torej nismo slučajno najlepši predmet v naravi, kajti estetične oblike niso tisto, kar ga dela lepega, pač on je, ki pretvarja estetične oblike v lepoto.

In zato, ker bistvo lepote staja v neposrednem izražanju duševne vsebine, ne more, kar tega tiče, nič prekašati človeka.

Vsem estetičnim elementom naravi manjka to, da niso sami sebi prikazni duha, da ne izražajo njegovega delovanja pač pa p stanejo to tedaj, če subjekti se položijo vanje svojo dušo, jih tako rekoč oživijo.

Samo tam, kjer prikazen ni samo simbol duha, ampak sta o v najtesnejši zvezi med seboj, kjer se je duh objektiviral, kjer je postalo telo njegovo orodje, tam smemo govoriti o polni poti v naravi — in to je predvse pri človeškem telesu.

V njem šele duh spozna, da e sistira. In fantazija je podvrgla ravno istim postavam, katere iz tega telesa napravile orodje d ali. Te postavbe čutimo mi v sebi čutimo, čemu da imamo te ali o ude, čemu da nam je zdravlje. Ta čut, katerega imamo za našo lastno telo, je podlaga vsemu delovanju, katero gre tu-le naši fantaziji.

Misli se po navadi, da lepo človeškega telesa obstaja v nedoločeni pravilnosti oblik in linij. Temo ni tako: strogo vzeto, vsako človeško telo je samo sebi estetično, to še posebno t krat, ko izvršuje kako naravno gibanje, ko se njegova duša razdene na obrazu.

Ta resnica je moderni umetniki razširila delokrog čez celo nepregledno polje človeškega življenja. Kakor si na na pr. pesništvo ne izbira več svojih junakov samo med ljudmi, ki žive v idealnih razmerah, z enostransko idealiziranimi potezami, temveč je stopilo na realna tla modernega življenja, tako je storila tudi umetnost v drugih svojih panogah, kot taka ilustrira pravzaprav to, kar je spoznal navedeno.

Gledati človeka ki stoji, hoditi, tako ali noli, je še estetičen užitek. Ali ne neposredno izraža vse, kar je duševno življenje s tem, da se kaže s očmi, da posluša, ali diha, misli, opazuje, kaže ali ukazuje vabi in ljubi.

To so tudi po navadi motivi, katerih črpa plastika ki se bavi izključno le s človeškim, k večji mu še s živalskim telesom.

(Dalje prihodnjik.)

Priloga priloge. Hile gospodar je prišel pozno ponoči domov ravno v trenutku, ko so hoteli tatovi iti skozi okno, da se okradejo.

"Ah", jim reče. "bodite tak prijazni in me vzemite seboj, d mi vaj ne treba potegniti ni mihi svonec in buditi leno!"

VESTI Z BOJISKA.

(Mednarodne in domače vesti)

Berlin (via London), 12. nov. — Močne italijanske čete so se vrtele proti našim oddelkom, ki so se razširili vzhodno od Aslaga in na italijanski fronti so se morali umakniti. Nemške čete so se vrtele proti našim oddelkom, ki so se razširili vzhodno od Aslaga in na italijanski fronti so se morali umakniti.

Pariz, 12. nov. — Generali so poročali, da se vojaške čete prodirajo dalje in da se je doseglo Bedon (narodni Asdod), štirinajst kilometrov od reke Vadi-Hesi.

London, 12. nov. — Generali so poročali, da se vojaške čete prodirajo dalje in da se je doseglo Bedon (narodni Asdod), štirinajst kilometrov od reke Vadi-Hesi.

Boji na zapadni fronti.

Pariz, 12. nov. — Nemci so večkrat poskušali siloviti napad na francoske pozicije v Vogezih po luti poti, toda Francosi so jih odvrnili. Prodrli so v severno od reke Vadi-Hesi.

London, 12. nov. — Na fronti v Belgiji je še vedno deževno vreme in boji so omejeni na topniški bombardiranje. Nemci niso uspeli protinapada na izgubljene položaje severno od Paschenenda.

Berlin javlja o hudih lokalnih bojih severozahodno od Passendaela, ki so se pa končali brez uspeha za Nemce.

Amsterdamska fronta v Franciji, 12. nov. — Dež lije že nekaj dni v Belgiji, kjer se nahajajo ameriške čete in posebnosti novic ni, razen da se od časa do časa oglašajo napadi.

Iz 'inozemstva.

Čar Karl se je "oklopil" v gorakem potoku.

Amsterdam, 12. nov. — Iz Gotha poročajo, da je bil avstrijski cesar Karl v smrtni nevarnosti, ko se je vračal z bojišča v severni Italiji pred nekaj dnevi. Bil je v polnem blizu Vidma v družbi s belgijskim kraljem Ferdinandom in polomil se jima je avtomobilno v trenutku, ko je šel čez most nad nekimi naravnimi gorakimi potokom. Karl je odletel z avtomobila in padel v potok. Dva dni kasneje sta ga hoteli prijeti, toda se ona dva sta zdrnila za njima v vodo. Končno so drugi dvajseti v potok in rešili Karla, ki je bil medtem poškrižan. Ko je bil zopet na suhem, je bil prišel k sebi.

Francosi bodo večbali brazilске čete.

Rio de Janeiro, 12. nov. — Francoska vojaška misija je na poti v Brazilijo, kjer bo vadila brazilске čete v modernem zaporedju vojskovanja.

Santiago, Čili, 12. nov. — Vlada republike Čili je sklenila zgraditi veliko javno tovarno za izdelovanje municije.

Klasi protestirajo proti ameriško-japonskemu paktu.

Tokio, Japonska, 12. nov. — Klasi poslani je vložil protest svoje vlade pri zunanjem ministru zaradi pogodbe "odprtih vrat" na Daljnem istoku med Japonsko in Združenimi državami. Japonsko časopisje izraža zadovoljstvo nad pogodbo, edino "Nihon Shinbun" se jezi, ker ni Japonska vtičnula v pogodbo tudi sponzor napram Mehiki in južni Ameriki.

Ogrska je zaplenila hito.

Amsterdam, 12. nov. — Iz Budapešte poročajo, da je ogrska vlada zaplenila ves letošnji pridelek hita v deželi. Prizadeta je seveda tudi Hrvaška in Slavonija.

Klici za mir utihnili v Nemčiji.

Kodanj, Danska, 12. nov. — Revolucija v Rusiji in Maekensena zmagala v Italiji je ustavila agitacijo za mir v Nemčiji. Poslanci v državnem zboru, ki zagovarjajo mir brez anekstij, so umolkali in včasemski časopisje so upoštevali sledeča dva principa:

pet zahteva, da se vojna nadaljuje, dokler ne bo mir izsljen z orožjem.

Bolgarska naznanja svoje vojne cilje.

Amsterdam, 12. nov. — Iz Sofije javljajo, da je ministri predsednik Radoslavov izjavil pred zaključitvijo sobiranja (parlamentu) 1. novembra, da vojni cilji Bolgarije so združitev vseh Bolgarov, ki žive v bolgarskih "zgodovinskih mejah." Bolgarska zahteva Makedonijo, Dobrudžo in kos teritorija, ki ga je anektirala Srbija, preden je bila ustanovljena sedanja bolgarska država.

Turki prodajajo armenska dekleta po 80 centov.

New York, 12. nov. — Henry Morgenthau, bivši ameriški poslanik na Turškem, je povedal večeraj na javnem shodu v Hippodromu, ki je bil sklican za podporo Armencev, da Turki prodajajo armenska dekleta častnikom po 80 centov. Dejal je med drugim:

"Turki so napolnili kar cele ladje z Armei in jih potopili na Črnem morju. Z deportiranjem in masakriranjem hočejo Turki doseči v tridesetih dneh, česar sultan Abdul Hamid ni mogel doseči v tridesetih letih — uničiti ves armenski narod.

Blizu milijon Armencev je bilo umorjenih, odkar traja vojna. Na tisoče begunov se nahaja v Mali Aziji, ki so brez vseh sredstev za življenje.

Materi, ki so se bale za svoje odrasle hčere, so jim skazile obzre v nočem, da jih ne bi ugrabili Turki in prodali v harem. V Harpulu so Turki poklali 3000 Armencev v eni sami noči; en sam deček je ostal živ. Drugo jutro se je turški častnik pobahal, da niso potrošili niti enega strelnega naboj za svoje žrtve, ker naboji stanejo štiri cente komad. Pomorili so jih s sabljami, bajoneti in sekirami. Klanje jim ni dalo nobene težave, toda mučno delo je prišlo, ko so morali poklane žrtve pokopati."

Homatije v Rusiji.

(Mednarodne in domače vesti)

Ševiki zadnje sredo strmoglavili provizorično vlado, niso se povsem znane, vendar se pa ve toliko, da je ušel na zelo zvižan način. V noči med torkom in sredo, ko so bolševiki s strojnimi puškami obkolili glavni del mesta, kjer so vladna poslopja, je pridrel od Tavrške palače ambulančni avtomobil, ki je navzven zvonil, kakor da se vozniku silno mudi. Rebelni vojniki, ki bi bili lahko ustavili avtomobil vsak trenutek, so se spoštljivo umaknili, misleči, da leži v avtomobilu bolnik ali ranjenec, ki ne sme zamuditi časa. Avtomobil je zavil na Nevski Prospekt in potem zavil v temo stranske ulice. Trikrat so straže bolševikov naredile prosto pot dirajočemu vozu z "bolnikom."

V avtomobilu pod rjuho je pa ležal Kerenski v družbi generala Aleksajeva in ministra zunanjih zadev Tereščenkina.

Kje so se ustavili, še ni znano, toda dva dni pozneje je bil Kerenski v glavnem stanu armade na fronti, kjer je pridobil armado na svojo stran.

Iz Berlina poročajo o premirju.

Amsterdam, 12. nov. — Berlinski listi prinašajo govorico, da je med Nemčijo in Rusijo sklenjeno premirje in da so na poti v Rusijo italijanski delegatje z namenom, da izdelajo z delavsko-vojaškim svetom načrt za splošno premirje. Listi komentirajo to vest kot dvomljivo, ker ne marajo vzbuhati praznega upanja.

Bolševiki gospodarijo na Finskem.

Stockholm, 12. nov. — Ameriški poslanik Ira N. Morris je dobil poročilo iz kompetentnega vira, da je Helsinkfors pod kontrolo bolševikov, ki so napovedali Rusiji civilno vojno.

IZJAVA SRBSKIH SOCIALISTOV.

Pariska "Humanité" poroča: Odbor srbske socialistične stranke, ki se sedaj nahaja v Parizu, Francija, je pred odhodom njihove delegacije na konferenco v London izjavil, da je potreba pri reševanju balkanskega vprašanja upoštevati sledeča dva principa:

1.) Pravica balkanskih narodov o samoodločevanju. 2.) Zabanjevanje vsakega teritorialnega ovsajanja na Balkanu, naj si bode od ene ali druge strani.

Najsigurnejše sredstvo za rešitev balkanskega vprašanja je ustanovitev federacije, ki bi vsebovala vse balkanske narodnosti v politični in gospodarski enoti. To je ideja, ki jo je srbska sekcija zagovarjala v Internacionali in ki je bila na konferenci zastopnikov vseh balkanskih socialističnih strank v Beogradu 1910 sprejeta. Načelo, da naj vsak narod sam odločuje o svoji usodi, ima velikega nasprotnika v Avstro-Ogrski, ki sama sebe predstavlja za največje rušilko tega načela.

Ta deklaracija se vsekakor razlikuje od "krfke". Da se zasiguramo mir na Balkanu in narodnostim avoboden razvoj, srbski socialisti zahtevajo federativno balkansko republiko. V tej formi vidijo rešitev ne samo srbskega, nego vseh balkanskih narodnosti. Močna balkanska federacija, v kateri bi bil vsak narod v notranjih zadevah samostojen, v zunanjih pa združen, po izjavi srbskih socialistov, "v politično in ekonomsko enoto", bi preprečila pohlep imperijalistov po Balkanu. Balkan v dosedanjih državnih formah je bil vedno mesto večnih intrig, kjer so se kosale razne države med seboj za gospodarsko nadvlado na Balkanu. Posledice so pa trpele balkanske narodnosti.

Duh razširjajoče demokracije prinese tudi balkanskim narodnostim boljše bodočnost.

Naše življenje in naš ideal.

Ali naj valed naših idealov naše življenje izgubimo? Kaj je naš ideal? — Naš ideal je socializem, skupno proizvajanje in življenje — imetek na zemlji, kjer bo našel vsak svoje gmetno in duševno zadovoljstvo, kjer bo vladalo bratstvo in pravica: končna emancipacija delavskega razreda.

Kadar govorimo o našem idealu, imamo v mislih čas, ko ne bo izkoriščevalcev in izkoriščanih, ko bo ves svet domovina ljudstva, kjer ne bo uboštva ampak vsega v obilju za vse; ne podrtih bajt za ene in ne miloščine, ne tiranije in ne krivice: ko bo vladal mir, mesto vojske, ko bo proizvajanje za potrebo mestu profita, ko se bo ljudstvo poskuševalo lahko vseh dobrot, ki jih daje naša mati narava, kjer bo vladalo reančno zadovoljstvo in prava inteligentnost bratske civilizacije.

To je, kar imenujemo naš ideal. Na delu za ta ideal čestokrat pozabimo, da morda ne bomo dočakali dne, ko se naš ideal uresniči. Dasi je preobrat kapitalizma morda bližje kakor si ga mislimo, je vendar treba priznati dejstvo, da je kapitalizem še tukaj z vso svojo brutalnostjo, z vso svojo silo — in mi morda umrjemo že jutri, pojutrašnjem.

Kaj smo imeli torej od življenja? Delo, trpljenje, žalost, izmučene roke in telo, poteptano duševno obsorje, uničene nade... Žalost je bila naše meso trpljenje naša pijska.

Kot socialisti včasih pozabimo, da stopamo vsak dan bližje grobi, vsak dan bližje koncu našega življenja. Preveč smo zaposleni in v tej zaposlenosti pozabljamo...

Pa praviš ti: poslužimo se vseh mimoidoilih ugodnosti, ki se nam nudijo. Živimo srečno, kakor moremo in znamo.

Dobro: s tem soglašamo. Toda kaj naj nas pa osrečuje v sedanji dobi?

Dom? — Večina nas nimamo doma, ampak stanuje v najetih baj-

tah; kdor je pa v resnici toliko srečen, da ima svojo hišo, ne more uživati popolno zadovoljstvo in sreče, dokler potujejo naši bratje delavci iz kraja v kraj brez kruha in strehe.

Literatura? — Kje je naša literatura? Iven par mojstrskih del izza revolucionarnih dob, in pa ne kaj kasnejše literature in nove socialne revolucije, nimamo nič.

Drama? — Ta je mrtva. Danes ne igrajo na odrih več iz resničnega življenja. Vse je hinavsko in zato postaja zavednemu socialistu zoprno. Njena pokvarjenost deluje uničujoče na vsako umetnost in puška življe in odprte duše brez užitka in zadovoljstva.

Umetnost? — Nekaj vabljive in učinkujoče umetnosti je. Ali tudi ta ni iz sedanje dobe, marveč od starih mojstrov. Nova umetnost? Te ni. Kapitalizem je upognil umetniški duh in zadelil dušo resnice in lepote.

Veda? — Da, veda je precej. Veda ima v sebi to lastnost, da se goni sama sebe naprej, ali v današnjih dneh največ zaradi tega, ker iz nje kuje kapitalizem svoj dobiček. Ali vendar, vkljub temu, da je veda ovirana, je ona najbolj živ faktor sedanje dobe. V njo se lahko potopimo in najdemo precej zadovoljstvo. Toda socialno zaveden človek ne dobi v njej končnega zadovoljenja. Veda, ki je sama na sebi s osirom na napredek in civilizacijo takorekoč neukročena, je vendar v mnogih slučajih kročena pa kapitalističnem razredu.

Današnja veda nam samore dati splošno električno razsvetljavo, kurjavo in gonilno silo, a katero bi se opravilo polovico trpečnega dela, ki ga mora danes opravljati pod težkimi razmerami delavski razred.

Današnja veda bi nam zamogla dati brez števila načinov proizvajanja za vse človeške potrebe, za vse udobnosti in luksurjnost, če bi se njene aplikacije vporabile v industriji in v vladanju. Dala bi človeštvu svobode in sreče.

Toda kapitalizem je osvojil vedo in je ji omejil stroge napredke v svojo korist, valje temu, da trpe večina ljudstva pomanjkanje in bedo. In tako ima delavec prav malo vžitka od vede.

Verstvo? — Obljuba nebes nekaterim in pekel mnogim, potem ko človek dokonča življenjske boje za obstanek na tem svetu, ne da bi bil navezaneje pripravljen, če ga v resnici šaka sedež v nebesih ali pa v peklu? Vera, ki oznanjuje bratoljubje, a praktična najgrozovitejšo tiranijo in suženjstvo? Vera, ki je največja zagovornica sedanjega krivičnega družabnega reda, orodje kapitalističnega razreda, da drži maso nizdol?

Ali moreš v resnici kaj izluščiti iz tega za tvoje življenje? — Seveda, o tem odločuj sam.

Toda mnogo vrednega za življenje je v novem življenju — v življenju boja za predrugačenje vsega tega, kar smo navedli.

Ni nam potreba izgubljati življenja. Valje temu, da se nam pade do njega zapris, ga dobimo toli ko za se, da je vredno živeti — in ta pride po poti, ki pelje v socialno revolucijo. Samo če potujemo z mislijo daleč dovolj, da zapopademo ves človeški razvoj, lahko izparimo, da je za nas tudi v današnji družbi dovolj uteha in sreče. En pogled v socialistični ideal nam da več sreče in nade, kakor vse sedanje kapitalistične naprave. Ta ideal je tista gonilna sila, ki nas vzdiguje, dela srečnejše. Delo za ta ideal povzroča zadovoljstvo v vsaji meri, kakor jih promorejo vsi kapitalistični zakladi. V tem delu najdemo socialisti svoje vrste življenje. Vsek-

Slovenska Narodna Podpora Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vegril, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Josef Kuchel, 9409 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terboven, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapiskar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADBORNI ODBOR:

John Ambrosio, 351 box, Caneasburg, Pa.
Paul Berger, 741 — 1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tausher, 674 Albany Ave., Rockspring, Wyo.

POROBNI ODBOR:

Anton Ernst, 311 — 95th Ave., New Duluth, Minn.
John Radlsek, box 432, Smithton, Pa.
Nedolf Pletersck, 436 box, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavic, L. Box 3, Willock, Pa.
M. Petrovich, 14515 Hale Ave., Collingwood, O.

UREDNIK "PROSVETE":

John Zveretalk.

VERHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6203 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDÉ GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOHN AMBROSIO, Box 351, Caneasburg, Pa.

ZADEVE PREPRIČLJIVE VERHNI, ki sta jih rešili prva in druga instance, se pošiljajo na naslov:

ANTON ERNST, 311 — 95th Ave., New Duluth, Minn.

VSE DOPIRI, rasprave, članki, naznanila itd. na "Prosveto" se pošiljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, oglaš., se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo S. N. P. J., uredništvo in upravljalstvo "Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč napišite naslov, ki je tu naveden, ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Čeje glavnega upravnega odbora se vršijo vsake prve ure in tretji četrti v mesecu. Zadržek ob eni uri popoldne.

kompromis ali polovišarstvo bi nam to življenje pokazilo in zagnenilo.

V velikem socialnem preobratu ki maršira danes mimo nas, je delavski razred našel vse veselje, svoje nade in srečo, ki jo je mogel najti v modernem življenju.

Fin človek. Govor: "Slišal sem, da je prišel Tine večeraj prišel v vašo odlično sobo, kjer so bili zbrani sami odlični gospodje in da so jo zaradi njega zapustili. Je to resnica?"

Krčmar: "To je bilo drugič. Tine je šel, da ne upada v tako družbo in zato jih je pometal iz sobe!"

Opravičen dvom. Krčmar: "Če mi takoj ne plačate, pokličem policaja!"

Govor: "Ne verjamem, da bi zame plačal!"

Otročje. Oče: "To je res čudno, da slabi starši imajo večkrat najboljše otroke!"

Sinček: "Ah, ata, saj tako slab vendar nisem!"

KADETE TILLMAN OIGARR.
Unikeko izdelane
Tillman Oigarr 10c
"La Oigarr" Oigarr.....10c
TILLMAN OIGARR CO.
AUBORA, MINN.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaj s njenimi idejami, podpiraj trgovca, ki oglašajo v Prosveti. V zalogi imam vse za vsakdanje potrebe: se po zmerni cen.

ANTON KORNIC,
Kermis, Pa.

KJE STA

Charlie Knes in Joe Nagast?

Prvi je stanoval pred letom dni v Sheboygan, Wis., in drugi pa v Milwaukee, Wis. Cenjene rojake prosim, če kdo ve za njihove naslove, da mi jih naznani, za kar bodem vsakemu zelo hvalečen, ali pa naj se mi sama prijavita, ker dobro vesta, zakaj ju iščem. Moj naslov je: Joe Skrabita, Ringo, Kans.

Ta oglas največja laž

Ako bi ne bilo tisoče in tisoče zadovoljnih dokazov od bolnikov, da za slabo, izmučeno, onemoglo ljudi nima boljšega zdravila kot je JUVITO TABLETE. Ne čakajte, da izgubite vašo vero, ne čakajte, dokler vam sploh ne morete več pomagati si, temveč naročite si že danes za 1. dolar en, ali za 5. dolarjev šest zavojev čudovito delujočega prirodnega zdravila in tako si pridobite popoln vašo mladostno moč vsem telesu.

Ako želite zavarovati poljiatev, 10c več. Poljiatev na vse kraje.

Juvito Laboratory
South Hill Branch 6,
PITTSBURGH, PA.

Dr. Koler
SLOVENSKI ZDRAVNIK
636 Penn Av., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je zdravnik, ki se ukvarja s celostnim zdravljenjem vseh vrst bolezni. Njegov način zdravljenja je preprost, varen in učinkovit. Zdravi vse vrste bolezni, od prehlada do težjih bolezni. Zdravila, ki jih uporablja, so naravna in ne škodujejo telesu. Zdravnik Dr. Koler je že dolgo let uspešno zdravljuje bolnike in je znan po vsej Ameriki.

Vse bolniki, ki prištevajo se zdravniku, morajo imeti pri sebi vsaj 10c za zdravila. Če imajo več, se jim vrne. Zdravnik Dr. Koler je v vsaki uri na voljo.

Zdravila, ki jih uporablja, so naravna in ne škodujejo telesu. Zdravnik Dr. Koler je že dolgo let uspešno zdravljuje bolnike in je znan po vsej Ameriki.

Vse bolniki, ki prištevajo se zdravniku, morajo imeti pri sebi vsaj 10c za zdravila. Če imajo več, se jim vrne. Zdravnik Dr. Koler je v vsaki uri na voljo.

Zdravila, ki jih uporablja, so naravna in ne škodujejo telesu. Zdravnik Dr. Koler je že dolgo let uspešno zdravljuje bolnike in je znan po vsej Ameriki.

Vse bolniki, ki prištevajo se zdravniku, morajo imeti pri sebi vsaj 10c za zdravila. Če imajo več, se jim vrne. Zdravnik Dr. Koler je v vsaki uri na voljo.

VABILO NA PLESNO VESELICO

katero priredi
družba "Tranzja" Nov. 1917 v Macentown, Pa.

dne 17. nov. 1917 v Macentown, Pa.

== Začetek ob 8. uri sivec. ==

Tem potom se ujudno vadi vse rojake iz okolice, ki bodo prišli na plesno veselico. Za vsakega, ki bo prišel, bo pripravljen kos piva. Prihodni dan je 17. nov. 1917. ODBOR.

Vstopnina za moške 75c. : : : : : Dama vstopnina prazna.

Toraj, na svidenje v soboto!

Vabi ODBOR.

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI

Ima polno in celotno opremljenost in vse, kar je potrebno za poslovanje. Poslovanje s slovenskimi in slovaki na banki vloga. MOČNA, KONSERVATIVNA IN NAPEŠNA INSTITUCIJA.

TRIJE RODOVI.

Dopodki iz nekdanjih dni. — Spisal Engelbert Gangl.

(Nadaljevanje)

Žena ga je čakala doma v skrbih in solzah. Ni mu rekla žale besede, ni proseče dvigala rok proti njemu. Tudi tedaj ne, ko se ji je rodil sin Pavel. Zgodaj je vstajala in delala zase in za moža. Ta je prihajal v poznih dopoldanskih urah v prodajalnice, ker je dolgo spal. Bil je čemer, zadirljiv, oduren. V sru se je kesal in žal mu je bilo prečute in preigrane noči; a strast, ki se je že razrasla po njegovih prsih, ga je delala nestrpnega, ker ni bilo tako dolgo večera. Skoro vsak dan je okrog polnočnega prihajal k njemu v prodajalnice Ribič. Prišel je s smehljajočim licem, odšel je s prijaznim vprašanjem, ali se oglasi zvečer kaj pri njem?

Pri večerji bi žena rada začela razgovor. V zibelki, v temnem kotu, je ležal Pavel. Sladko je spal. Angelei so plavali nad zibelko.

Vstala je mati in stopila k zibelki. Nalanko je odgrnila zaveso, ki je visela nad obrazkom.

"Poglej, kako lepo spi!"

Dvignila je moža nagnjenje, arec ga je sililo k otroku. Zagledal je v zibelki majhno, okroglo glavico. Dve evetoli lice je zagledal, ki sta ljubko počivali na mehki, beli blazini. Dasi je mati rahlo dvignila zaveso, je vendar komaj slišni sum prebudil nežno spanje otrokovo. In glej; lepe, vlažnosvetle oči so izpregledale; dve debeli, beli ročici sta se speli h gledalcema, v licih sta se izdihali jamci, vsa soba se je napolnila s sladkim, veselim smehom.

Žena je objela moža. Glava se ji je naslonila na njegove prsi.

"Ali nič ne maraš Pavelčka?" ga je vprašala.

Nič? Nič odgovora ni bilo. Izvil se je iz ženi-nega objema, stopil je po sobi. Ali naj ostane? Ali naj gre? Pa kaj hoče zdaj doma? Ženi je treba počitka, a njemu razvedrila. Saj še ni pozabil sinočnje izgube. In morda bi ga žena začela izpraševati, kaj je delal tako dolgo. Če bi ji povedal resnico, bi bila še bolj žalostna!

"Samo nekoliko grem, pridem takoj! kaj bi rekli, ko bi me ne bilo? Da mi ne daš z doma!"

"Saj res!" je rekla, ne da bi vedela, kaj je hotela reči. Sklonila se je nad zibelko. Drobní otrokovi prstki so ji segli v lase. Polgravalni so se z njimi, lovili se med njimi. Potem so se nehali igrati. Omahnile so ročice; dete je zaspalo; zasivale so ga matrine solze.

Do zibelke je prihajal ropot korakov, ki so se izgubili po stopnicah v vežo. Bilo je čuti, kako so se odprla in zaprla vrata, kako so stopili koraki na cesto. Bilo jih je slišati manjmanj. Naposled so se izgubili v noč. Bilo je mirno vso noč. Le v njenem sru se je dvigala bridkost, tako velika in težka, da ni mogla iz prsi nikamor, niti v solze se ni mogla več izliti.

In potem se je nekega dne zgodilo, da ni mogel Plešec ugoditi terjatvi, ki mu je prišla iz tvornice, odkoder je prejemal blago.

Stopil je k Ribiču in ga prosil, naj mu posodi toliko in toliko. Prosil je več, nego je rabil, da pokrije dolg. Z ostankom je hotel poizkusiti iznova srečo v igri. Ribič mu je dal posojilo na visoke obresti. Posodil mu je njegov denar.

Odslej je šlo vedno hitreje navzdol. Plešec je bil ves Ribičev, a še bolj ga je omrežila njegova žena, ki ga je znala tolažiti in mu nata-kati vina. Vse, kar je imel, je prehajalo v Ribičeve roke. Z denarjem, ki ga je znošil k njemu, je krpal dolgeve in tako bredel čimbolj v pogubo. Postal je popolnoma odvisen od Ribiča.

Prišlo je kesanje, a bilo je prepozno. Otrasti se je hotel prijatelja, a bil mu je že čisto v oblasti. Polastila sta se ga obup in brezbržnost. Roke je držal navzkriž in gledal malomarno, kako se mu udara strop nad glavo. Kar je iztržil, je morala skrit in utajiti žena, da je bilo za največje potrebo. Plešec se je vdal pijači. Ko je pil samo popoldne, ni bilo toliko zla, a ko je začel piti že dopoldne, komaj da se je predramil iz o-motice, ko je segel po žganju, so se mu začele črtati črne sence pod očmi. Potil se je ponoči, Votel kašelj mu je kratil spanje. Ljudje so se o-girali za njim. Nečuten in pomilovan je iskal solčnih potov, da se mu pregrejejo posušeni udje. Njegovi duši ni bilo več solca. Izgubljeno, za-igrano je bilo njegovo življenje.

Žena je zgodaj posivela. Bila je videti kot starka, ki nosi težko breme, da jo vsak hip po-tare.

Po moževi smrti so prodali hišo na dražbi. Kupil jo je Ribič, saj je bila pravzaprav že nje-gova. Pleščeva je bila s sinom na cesti. Daleko pot pred njo, pot ki je šla v strm klanec. Vse-vprek je raslo trnje, tako gosto prepreženo, da ni mogla stopinja naprej.

Ribič je prezidal hišo. Dolenj eprostore je pre-uredil tako, da so služili njegovemu namenu. Pre-beliti in preslikati je dal vse stene, vse sobe, vse prostore. Izbrisati je hotel vse madeže, ki so vi-seli tamkaj, nanešeni tja z njegovimi dejanji in s dejanji njegove žene.

A madeži so bili tako grdi in ostudni, da se niso dali izmiti. Gledali so skozi beloto prenovlje-nih sten; gledali so skozi rdeče rože, ki so krile stene gorenjih sob. Videli so se posebno jasno, kadar je mimo hiše žalostno drsala postarana Pleščeva, vedno oblečena v črno, oguljeno oble-ko. Govorili so celo v glasnem, pekočem očitjanju, ko so jih gledale ponoči oči, ki je odbeignil span-je od njih. Kričali so ti madeži po neusmiljeni o-sveti, ko je stopil v njihovo bližino Pavel, rojen v trpljenju, dedič svojega očeta.

Ribičeva žena se je veselila preselitve v le-pe, svetle prostore na glavnem trgu. Ljudje se

bodo odkrivali pred njo, kadar bo slonela na ok-nu. Spoštljivo bodo govorili o bogati meščanki, ki si je iz nič pridobila toliko imetja. A ko je za-gledala Pavla, ki se je igral med drugimi otroki — trpeli so ga le med seboj! — jo je zbolelo sree, glasno jo vprašajoč: "Kaj pa, če bo s tvoji-ma otrokoma ravno tako? Kaj bo, če priključijo ti madeži, režeči se z vseh sten, osvetlo, ki udari otroka . . . ?"

Čimbolj sta rasla Lenka in France, tem večji je bil materin strah. Ljubezen materinska je u-gasnila v nji pohotnost po denarju in ji zbudila v duši bridko očitjanje, pekoč kes. Svetli, prenov-ljeni prostori so se ji zdeli mračni in polni gro-ze, da ni nikoli mogla sama biti doma. Če je šel mož po poslu, sta morala spati poleg nje Lenka in France. Bila sta udeležna in čista, kot dva angela varuha sta se ji zdela. Iz njiju je seval žar neoskrnjene otroške vdanosti, ki vzbuja v materi vesele nade in odganja zle slutnje.

Samo enkrat je zapazil mož, da je šla k Ple-ščevki. Sama ni vedela, zakaj. Oblekla se je in de-nar je vzela s seboj. Storila je to nevede. Dobiti je hotela sredstvo, ki naj izbrše madeže, da ji ne bo bivanje na domu tako strašno in nemorno.

A Pleščevka, majhna in od bremena uklonje-na k tlom, se je zravnila pred njo ponosno in sa-mozavestno. Drgetale so ji mišice v obrazu. Ribič-eva pa se je čutila tako majhno in polno pre-greh, da si ni upala pogleda obrniti nanjo. Od sramu se ji je stisnila in ji omahnila roka, ko ji je ponujala denar.

"S tem denarjem ste mi odkupili moža; imejte ga sami!"

Zbodlo so jo te besede hujše od noža, zabo-le bolj od vsake bolečine.

In mož jo je sprejel z besedami: "Ali te mor-da peče, ali te mori kes, ker si mi pomagala do blaginje? Sram te bodi! Čemu sem te pa vzel?"

In tako je bilo njeno življenje dokončano. Ni se ozirala po pozdravih, ni hodila med ljudi. Za-kaj videlo se ji je, da se poznajo madeži tudi na nji, da se ozirajo ljudje za njo. Zdelo se ji je, da plijune vsak na tla, kdor gre mimo hiše. Vse ji je bila Lenka, Francea ni marala. France naj bo očeta, a Lenka naj pije vso žalost in ves pla-men njene ljubezni. Naj zraste v varnem, top-lem, z ljubeznijo obsijanem zavetju, da bo blaga in dobra, čista in lepa, kakor ni bila mati . . .

"Sram te bodi!" se je oglašalo v nji.

"Odkupili ste mi moža!" ji je govoril glas Pleščeve.

"Sram te bodi! Odkupili ste mi moža!" so kričali madeži na stenah, madeži v njeni duši.

"Sram te bodi, sram te bodi!" je kričalo od vseh strani podnevi in ponoči.

Kadar ni mogla spati, se je nekaj začelo su-kati pred njenimi očmi. Bile so rože, naslikane na stenah, krijoče madeže. Sukale so se v divjem vr-tinetu, razraščale so se v široke, krvavordeče li-se, se krčile v ozke kolobarje. Pretvarjati so se začele v spačene obraze, v dolga, nekremžena li-ca. In tam iz dalje, iz krvavordečih, široko razvi-tih rož se ji je prikazal blede, upadel obraz z glo-bokimi, črnimi sencami pod vrtinami očmi. Bil je obraz Pleščev!

Drgetala je od strahu. Oblival jo je znoj. Zbudila je moža.

"Jezus, Marija! Pri nas straši! On se vrača — Plešec!"

A Ribič je spal. Tih in miren mu je bil po-čitek.

Začela je iskati utehe v molitvi. Klečala je pred podobo Jezusovo, ki ga je obkrožal venec rož.

In ko se je hotela potopiti v molitev, v čisto in pravo, ji je zašepetal glas na uho:

"Gorje ti!"

"Odkupili ste mi moža!" se je oglašilo od druge strani.

Glas je rastlel boljbolj. Naposled je zopet kričalo od vseh strani:

"Gorje ti, gorje ti!"

Sesedla se je na tla in roke si je pritiskala na oči. Zopet se je začelo nekaj vrteti pred njo. Bile so rože, naslikane na stenah, krijoče made-že. Pretvarjati so se začele v dolga, nekremžena lica, v spačene obraze. In iz krvavordečih, široko razvitih rož, tam iz dalje se ji je začel bližati blede, upadel obraz s črnimi, globokimi sencami pod vrtinami očmi . . .

"Jezus, daj vsaj, da umrem!" je zaprosila.

A ustrašila se je lastne prošnje.

"Kaj bo z njo, z Lenko, če umrjem?"

In ko si je spletala lase in se pogledala v zr-ecalo, je zagledala pred seboj blede, upadel obraz s črnimi, globokimi sencami pod vrtinami očmi. Bil je njen obraz!

Od dne do dne so ji bile noge težje. Naposled je obležala in umrla. Globoko v jamicah so ji počivale oči, usta so ji bila napol odprta. Poči-vala je kot človek, ki ga umori težko duševno trp-ljenje. Poznalo se je na njenem licu, da je bilo vse polno bridkosti v arcu, preden je nehala utri-pati.

In Ribič je divjal po spalnici gorindol. Glo-boko mu je visela glava na prsih. Ni se upal po-gledati kvišku ali na stran, da bi ne videl ma-dežev. Šleer se jim je že privadil. Trd je in vsak-danji človek, ki se kmalu kako razmisli. Ali vidi jih vaelej, kadar mu pride Pavel pred oči. Kadar stoji pred njim, se mu zdí kot glasno, kričeče o-čitjanje, ki mu seza v arec kot nož. Pa da bi imel zmeraj to očitjanje poleg sebe? Da bi mu dal Len-ko in si tako zagrenil zadnje dni življenja? Ali bi ne bilo strahno, prebiti vsak dan tako noč, kakršna je današnja, ki jo je provzročil Pavel s svojim nocošnjim vedenjem?

Zato pa se mora zgoditi tako, kakor je skle-njeno in dogovorjeno!

Vse je še enkrat natanko premislil.

(Dalje sledi).

Utrinki.

ORTICE IN POTOPISI.

Spisal Franjo Krašovec.

POMLADANSKI IZPREHODI PO ITALIJI.

(Nadaljevanje)

Zatonila je nebes svetla krogla in lahke mrak se zagrinja nad bujno pokrajino. Po mnogostevil-nih ozkih alicah prikolovratim zo-pet na stolni trg. Tu se vzpenja pred menoj mogočna križna kate-drala s sedmice svojih orjaških kupol. Prekrasne mramornate stopnice vodijo navzgor kot bi-sešna lestva Jakobova . . . Neiz-brisen spomin lepote in veličast-nosti za miali človeškega uma so zapustile v meni, da se niso dr-sali po njih brezdelni in izčrpani prosjaki in prosjakinje. Kakor iz-klesano jim je zapisano na licih, da jim ni obilica lete upognila ra-men; zgodaj odeveteli, rano do-zoreli in brzo doživeli! Tiplotno beraštvo južnih krajev, ki je sre-čal posebno v blaženi Italiji, v vsakem kraju, na vsakem mestu, ob vsakem času! — Zbor kanoni-kov prepeva "vespere". Globoko odmeva zdaj pojemajoči, zdaj ra-stoči kantus po visokih prostorih božanskega domovja. Da le ne bi tako šušljali ti italijanski svečeni-ki pri izgovarjanju latinščine! Sleheri a izpremene v ž, kar nič posebno ne gladi ušesa. Še enkrat se ozrem — zapuščajoč božji hram — na utripajočo večno luč v srebrni svetilki aredi ogromnih prostorov — na nebu ji drugari na milijone nebeških luči . . .

Padova se je pomirila. Pred-stavlja se nam kot ono neznatno tiho mestce, brez tramvaja in žvižga tovarniške pare kot po-prej. Utrujen stopam pod zidov-jem frančiškanskega samostana. Po njega neskončnih arkadah do-muje dolgočasje, le tupatam je motiljo koraki zamišljenega samo-stanca.

Med mnogimi tihimi mesti Ita-lije je morda Padova najtišja. Da nisem videl današnjega, samo pa-krat na leto se vršече ga shoda, imenoval bi jo mesto tihotočja. Velika množica nekdanj slavni-h patrijskih domov spi mirno smrtne spanje, kot zapuščena v Pompejih! Povsod zob časa, po-vsod zapuščeni prazni domovi, ki se preživljajo samo ob svoji zgo-dovinski slavi! Blažen mir vlada po ulicah. Le redkokdaj se pre-tresa kaka kočija po ne ravno sla-bem kamenitem tlaku. Kakor uli-ce brez civilizacije! Ob dolgih, od-slavne starosti začrnelih domovih, monotoni portii in temni koridorji. Ljudje se šetajo po teh arkadah, so pravi malomeščani. S filistr-skim dostojanstvom postavljajo nogo pred nogo; kakor bi bilo iz-prehajanje že samonasebi kak čes-tit meščanski posel. — Tam ob-dana od starih palač sameva sla-va univerza. Človek akoro ne bi verjel, da je dala ta šola svetu to-liko genijalnih, slavnihi mož in mislecev. Tujci ne polnijo več njenih častitljivih prostorov; pod arkadami šeta par dolgokodra-stih sinov muznih v živahem, polemiknem razgovoru. Soba go-ri v nadstropju je razsvetljena; ča-stitvreden profesor zapira teleče-kožnate folijante in hvali Boga, da more vzklikniti: diem non per-didi!

II.

Napolj.

"Vedi Napoli e poi mori!"

"Oglej si ga in potem umri!" V resnici pod onim azurnim svod-om kakor v predpodoči raja; ob onem večnomodrem sirenskem valovanju oceanovem, ki liki mo-der flor objema pokrajino kakor ob vratih večnosti, ob vedno go-nobečem ogrnju Vezuva kakor v Dantejevem peklu!

Iz večnega mesta kakor nedelj-ski izprehod se ti zdi izlet v Na-polj. Nič tistega arhitektonič-nega kakor v Florenci, ki tako u-traja oko. Nobenih Titonovih slavolokov in starih napisov, ki nam moré duha. Ne beneških pa-laç, polnih stebričevja, ne "Ca-nala grande". Sanje, sanje! vse-okrog sam blažini sen! Sanjavi, življenjapolni, lahkomisljeni Na-polj! Tebe se da uživati samo z občutki sanjave, življenjehlap-ca, lahkomiselneža! Čist od sa-mih zlatih solčnih žarkov, ple-ten pajčolan večnega sanjarenja te obdaja! Nič rimljanske ča-stitljivosti, nič beneške resnob-nosti, vsega, kar si želiš, da te

uživamo, razumevamo in ljubimo kakor prijatelj, ki ga z vsami njegovimi napakami objema naše ljubeče sree! Tebe, večnosniva-joči Napolj, uživa samo sanjar! Pa da gleda veletoke gromeče lave oko brez sanjarskega poleta, ka-ko bi se pred njim zavil mogočni Vezuv in temen plašč, in solnce na večnomodrem nebu napolitan-skem bi se mu zatemnilo in metro-pola sanjarskega kraljestva bi se ogrnila v tužen mrak. Rimskih kapitolov in jonskih stebrov, ko-losejev in panteonov ne smeš iskati v Napolju; bil bi ob ves do-biček; s čistim namenom, da za-snivaš, rajskoblaženo v nečuti harmoniji, o nevidjeni lepoti, pri-romaj v ta tempelj narave. Oh, povem Vam še enkrat — sanja-rije! Kaj drugega kot sanjarije! Tu ne moreš študirati, kakor po vatikanskih galerijah, ne preni-čljivati kakor ob mogočenovalove-či Tiberi, gledaš — in sanjaš in vse je kakor bajka. Norostno, živahno vrvenje in ropot v ne-uglajenih ulicah kakor v knjigi bajk! Zlatorožnati lesk, ki se raz-liva od ploskih streh do zadnjega kotička, ki mu ni meje ni konec, za naše severno oko tako mameče, tako uspevajoče kakor fata mor-gana . . .

Bilo je v prvih popoldanskih urah. Mogočno so odpele orglje v katedrali sv. Januarija, in iz nje polutumnih prostorov stopam v božje pomladansko solnce na napolitanško "chiajo". Kar je Dunaju Prater, to je Napolju — morako nabrežje. Aleje, perivoji, nasadi, zabavišča, vse tako lepo razporejeno. Vstavim se ob vozni cesti in se vsemem tik nje na klo-pico v senci oranž. Slika za sliko se koleba pred mano; vse tako pestre in raznolike, da jih čuti niti ne morejo sprijeti v vsej nji-hovi obsebnosti. Tukaj so podani le spomini; slike motne in zabri-gane, kot se pokazujejo zburje-nu sanjaveu.

Elegantni svet napolitanski pri-haja na korzo. Polnokrvni iskri arabei vozijo mestno plemstvo po raskavem tlaku. Med njimi mali pleteni vozički, v njih uprejeni poniji, brzđani in vladani od mla-doletnih "marchezov" in "conti-jev". Na polipski polotočji speje njih polet, kjer hladnejši piha-je vetrovi.

V mladi travi ob cesti leži in se namaja ob sladkem brezdelju napolitanski proletarec. "Dolce far niente" je merilo njegovemu življenju. Leži v travi in srka ostrige. Ali zavida bogatim plemičem, ki v prelestnih kočijah švigajo kraj njega ali se jim po-smehuje? Ob brezdelnosti uživa, to se mu čita na obrazu. Dolgo sem premotril brezdelneža, leže-čega v travi, in v spominu se mi je obudila mišna anekdota, ki sem jo čul nekoč v veseli družbi. Bil je vroč poletni dan in v senci košatih dreves ob cesti so lenarili trije eigani. Prijezdí mimo gra-čak! je bližnjega gradu. "Lenu-hasta golazen, vi eigani! Kdor je najbolj len izmed vas dobi ce-kin!" Prvi eigan skoči pokone in pomoli gračaku svojo desnico. Drugi se polagoma vzravna v tra-vi. Tretji pa mirno leži v travi, ne da bi se zgenil, veli gračaku: "Gospod, ako ste tako dobri, da mi daste cekin tu notri v ta žep!" — Koketne napolitanske matrone se v blestečih karedah peljejo na izprehod; nič manj, da ne leže na baržunastih sedežih. V njih dru-žbi koprneče črnokodre bčerke južnega solca leno in zaspano igrajo s svojimi pahljajanci. V to pestro aliko se pletejo še mnoge druge pestreje. Cenjeni čitatelj, si še čul kdaj o široznanih napolitanskih dvokolnikah? Med civi-lizovanim vozovjem kaj nazad-njaško učinkujejo. Vsako mesto ob sedežev do osojnice je zasede-no; na konju sedi priganjač! U-bogo kljuse, ki pezo desetorice o-seb komaj vleče! Največ se po-služujejo tega prometnega sred-stva služinec, pa tudi okoličan-ski viničarji in ribiči polnijo pro-store teh čudnih vozov. Iz hrušča in šuma teh vozov kaj neharmonič-no odjekuje riganje oslov. Brez-srečni priganjači te flegmatične ži-vali, ki se je tu poslužuje staro in mlado, visoko in nizko pa s svo-jim pitjem še prekačajo nepri-jetne glasove teh neumnih živali. Ubogi napolitanski osel! Vse je-zdi na njegovem potprežljivem hrbičču! Starec in otroci, ribiči in viničarji, kmetice s polnimi ko-šarami zelenjadi, postrežčki, u-radniki; lepa je slika in vredna mojstrskega čopiča, kadar jezdi

bradat kapucin ponižnega opla-strmih, ozkih ulicah navzgor. Ne daleč od nabrežja se raz-za-jo napolitanski perivoji — pa je. Bujna vegetacija, kakršne ni videlo naše severno oko, bal-uzičen miris, ki nam blaži obču-vonja, vmes lčni tih paviljo-klopice, vodopadi, zlate ribe vse v tako nenavadni južni ba-nosti in svežosti, poleg tega še krasen razgled na vekovega izmerne morske planjave — ed-najkrasnejših kotičkov sveta! — sok zid loči te prijetne prost-od prostega morja. Tu stoni etični in sanjavi del občins-prislužujoč brezkončnemu va-venju solnatega vodovja! Isti kovečno valovanje je, ki je ne-uspavalo potprežljivca Odr-Tam na obronkih Sorrenta, pa malo vaško cerkvico se še da pokazujejo dve grčasti, tisoče-oljki, pod kojih streho je ple-niti Odisej po svoji rešitvi pre-noč. S kakšnimi občutki blaž-stva nam plavajo pogledi po-morski gladini, koje so mize o-le v tako krasen brezkončni. Pri zvoku Homerovih verzov o-občutili kakor lahko slutnje-krasoti tega dražestnega azur-ge zaliva; Odiseja, visoka pes-domotožja, pa nam je vzbud-hrepenenje po tujini. S sladki-trepetom smo sledili najljub-ju junaku v pravilne pokr-ne oddaljenih morja in skoro o-mu zavidali njegovo usodo. Zdaj vdihavamo isti blažini zr-koji je napejal njegova jadra. Človeško oko se ne utrdi ob-gledu na modro valovje in v-sti otok Capri, kojega loči po-ozka vodna cesta od celine. Kor kak fantastičen oblak se-grinja otok pred nami. Obmej-morje, ali vtisa o brezkončni-teh širnih planjav ne more o-biti v nas.

V sredi nabrežnih gajev se-diguje paviljon za godbenike. Svira vojaška godba pozni in leti svoje živahne južne posko-če in veličastvene himne. Naok in naokolo valove množice nar-najbujnejše raznolikosti. Po-vzravnanega patrieja v glaci-rokovitega krevsa ribič iz S-te Lucije, v rdeči čepci, me-jopici, robusten in zagoren ra-ve. Povsod neizgoviti sin A-onov v društvu goskovarjev A-gličank in golonogih otrok se-ve se sme manjkati v tem vrven-Prošljeni častniki, šetaleci, v-joči otroci, resni družinski očeti pritaženi "lazzaroni", predsta-telji najnižje družabne vrste Napolju, bosonoge branjeve-lično oblečene vzgojiteljice — to se pestro meša drugo z drugi-pije se črna kava, srka led ter-monada in vse se vežba v fleg-matični brezdelnosti prav kakor-časa Horacija Placa. Flegmatični in apatični je ta narod v ka-rih stvareh vzlie vsaj svoji ju-vročekrvnosti. Naj teko na da-nem vzroku celi potoki krvi, ne-se vstavijo danes vse železnice Italiji, naj bi se zrušil Rim, Na-politanea zaradi tega ne bo nikd-bolela glava. On bere brzojav-vesti svojih lokalnih listov z isti-občutkom, kakor mi n. pr. "Ja-ali "Skrata", edinoale za zabavo-notranjnino ga ne gane noben-tako važen zgodovinski preobr-začrtan morda s krvjo in smrti-njemu je najbanalnejša anekd-ta mnogo interesnejša.

(Dalje prihodnjič.)

Major, pregledajoč stotni-j-vpraša nekega rezervista: "Ka-ko otrok imate?"

"Enega fantka, gospod ma-jor!"

"Kaj? Tak velik in močan ka-kor ste vi, pa imate samo en-ga otroka? Koliko časa ste poro-čeni?"

"Tri mesece, gospod major!"

Iz življenja. "Pomislite go-spod profesor," zdihaše lekarn-ški vajenec, "mož ki je kupil zdravila, bi moral plačati še frank, pa je pustil samo deset-centezimov."

Profesor: "Samo deset cente-zimov? To je seveda premalo, to-da le umiri se, saj vsaeno dobi-zasluzimo pri tem."

Mali paglavec. Stric (priprave-duje): "Sinoči sem pozabil klju-od hišnih vrat in zato sem mora-spati v hotelu."

Kariček: "Jaz mislim, da m-potrebuje ključa, ker oče več-krat pravijo, da vi padete z vrati-mi vred v hišo."